

اثر شاخص‌های حکمرانی متعالی بر کنترل فساد در ایران

یاور دشتبانی، اشکان بذرافکن

چکیده

فساد و حکمرانی متعالی نیروهای متضادی هستند که به طور فعال در هر کشور توسعه یافته یا توسعه نیافته وجود دارند. قدرت نسبی فساد و حکمرانی متعالی، وضعیت موفقیت یا عدم موفقیت دولت در دستیابی به اهداف توسعه در یک کشور را تعیین می‌کند. فساد وقتی گسترش می‌یابد که دولت یک کشور نتواند به طور منظم شاخص‌های حکمرانی متعالی را تقویت کند. هدف اصلی پژوهش حاضر، بررسی اثر شاخص‌های حکمرانی متعالی بر کنترل فساد طی دوره ۱۳۷۵-۱۳۹۷ برای ایران با استفاده از روش ARDL است. نتایج حاصل از تحقیق نشان داد که شاخص‌های حکمرانی متعالی اثر مثبت و معناداری بر کنترل فساد در ایران دارند؛ به طوری که اگر کارایی و اثربخشی دولت (GE) یک واحد افزایش یابد کنترل فساد ۱.۵ واحد در همان جهت افزایش می‌یابد و بهبود می‌یابد، اگر ثبات سیاسی و عدم خشونت (PV) یک واحد افزایش یابد کنترل فساد ۱/۷ واحد در همان جهت افزایش می‌یابد و بهبود می‌یابد، اگر کیفیت قوانین و مقررات (RQ) یک واحد افزایش یابد کنترل فساد ۵/۸۶ واحد در همان جهت افزایش می‌یابد و بهبود می‌یابد و اگر حق اظهارنظر و پاسخگویی (VA) یک واحد افزایش یابد کنترل فساد ۵/۸۶ واحد در همان جهت افزایش می‌یابد و بهبود می‌یابد. همچنین نمودارهای CUSUM و CUSUMQ نشان دادند که تابع کنترل فساد باثبات است.

کلیدواژه‌گان: حکمرانی متعالی، کنترل فساد، ARDL، CUSUM، CUSUMQ

The effect of transcendental governance indicators on corruption control in Iran

Yavar Dashtbany¹, Ashkan Bazrafkan²

¹Ph.D. in Economics, Research Branch of Tehran, Islamic Azad University, yavar_Dashtbany@yahoo.com

²PhD student of Economics, Shahid Chamran University of Ahvaz, ashkanbazrafkan20@gmail.com

Abstract

Corruption and transcendent governance are opposing forces that exist actively in any developed or underdeveloped country. The relative power of corruption and transcendent governance determines the state of success or failure of a government to achieve development goals in a country. Corruption spreads when a state's government fails to regularly strengthen the benchmarks of good governance. The main purpose of the present study is to investigate the effect of Transcendental Governance Indicators on the control of corruption in Iran during 1996-2018 using ARDL method. The results showed that transcendental governance indices have a positive and significant effect on corruption control in Iran, so that if the efficiency and effectiveness of the government (GE) increase one unit, the corruption control will increase and improve in the same direction if the 1.5 unit increases. Increased political stability and nonviolence (PV) of one unit Corruption control increases 1/7 unit in the same direction and improves, if quality of (RQ) increases one unit Corruption control of 5/86 unit increases in the same direction and improves If the rule of law (RL) is increased one unit, corruption control will increase 86/5 improve in the same direction, Bad and if the right to comment (VA) of a unit is increased the control of corruption 5/86 unit in the same direction will increase and improve. Also, the CUSUM and CUSUMQ charts show that corruption control function is stable.

Keywords: Transcendental Governance, Corruption Control, ARDL, CUSUM, CUSUMQ

حکمرانی متعالی^۱ موضوعی است که به خصوص در کشورهای در حال توسعه و در راستای استقرار و نهادینه‌سازی جامعه‌ی مدنی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار شده است. حکمرانی، ایده‌ی جدیدی است که جایگزین مفهوم حکومت شده است. طبق مفهوم فوق، تصمیم‌گیری مربوط به شهر و کلانشهرها با اجماع کل صاحبان منافع دخیل در شهر صورت می‌گیرد. بیشتر مطالعات مقدماتی بین‌المللی در مورد اثرات اقتصادی و اجتماعی حکمرانی متعالی، نشان می‌دهد که وضعیت این شاخص‌ها بسیار مهم است. به نظر می‌رسد شاخص‌های حاکمیت متعالی بانک جهانی بر اساس یک شواهد صحیح استوار است. پیشرفت در حکمرانی متعالی فقط با تغییرات، آزمایش و یادگیری افزایشی به دست می‌آید. حکمرانی متعالی نه تنها مسئولیت حکومت مرکزی است، بلکه به صراحت مسئولیت مشترک همه لایه‌های حکومتی از جمله دولت‌های محلی است (Zouridis and Steur, 2017). با گذشت چندین قرن، چالش‌های در حال ظهور خارجی، اصلاحات مهمی را در سطح عمومی دولت‌ها ایجاد کرده است. نیاز به گسترش همکاری میان عوامل مختلف سیاست‌گذاری وجود دارد و پایداری و نگرانی در مورد نیازهای نسل‌های آینده گسترش یافته و حکمرانی متعالی در بحث توسعه اقتصادی و سیاسی به موضوع اصلی تبدیل شده است (Carcaba and et al, 2017).

حکمرانی متعالی در مورد تعامل بین دولت‌ها و دیگر سازمان‌های اجتماعی، ارتباط با شهروندان، تصمیم‌گیری و پاسخگویی است. دولت‌ها نقش کلیدی در این شبکه دارند، زیرا حکمرانی متعالی به مدیریت امور عمومی در یک روش شفاف، پاسخگو، مشارکتی و عادلانه کمک می‌کند (Santiso, 2001). بانک جهانی ۶ شاخص حق اظهارنظر و پاسخگویی، ثبات سیاسی و مقابله با خشونت، اثربخشی دولت، کیفیت مقررات، حاکمیت قانون و کنترل فساد را به عنوان شاخص‌های حکمرانی متعالی در نظر گرفته است. فساد یکی از ۶ مولفه‌ای است که با حکمرانی ارتباط تنگاتنگ دارد. فساد یک نوع بیماری است که در تمام نقاط جهان با درجات مختلف شیوع دارد. سازمان بین‌المللی شفافیت، فساد را یکی از مهمترین موضوعات دنیای مدرن می‌داند. اگر چه فساد یک پدیده جهانی است که بر همه کشورها در سراسر جهان تأثیر می‌گذارد، اما این مشکل به ویژه برای کشورهای فقیر تأثیرات منفی شدیدتری دارد (Olken and Pande, 2012). هزینه‌های فساد را می‌توان در چهار زمینه ذکر کرد: هزینه سیاسی از نظر تأثیرگذاری بر دموکراسی و حاکمیت قانون، هزینه اقتصادی با تهدید ثروت ملی، هزینه‌های اجتماعی با تضعیف اعتماد مردم به سیستم سیاسی و رهبری و هزینه‌های زیست محیطی به شکل تخریب محیط زیست (Dančiková, 2012). فساد و حکمرانی متعالی نیروهای متضادی هستند که به طور فعال در هر کشور توسعه یافته یا توسعه نیافته وجود دارند. قدرت نسبی فساد و حکمرانی متعالی، وضعیت موفقیت یا عدم موفقیت دولت در دستیابی به اهداف توسعه در یک کشور را تعیین می‌کند. فساد وقتی گسترش می‌یابد که دولت یک کشور نتواند به طور منظم شاخص‌های حکمرانی متعالی را تقویت کند. سازمان بین‌المللی شفافیت هر ساله گزارشی را پیرامون وضعیت فساد در بین کشورهای دنیا تهیه و منتشر می‌کند. این گزارش نشان می‌دهد که اوضاع ایران به لحاظ فساد در سال ۱۳۹۷ بدتر شده است و رتبه ایران در بین کشورهای دنیا به ۱۳۸ ارتقا یافته است. هدف از این مقاله اثر شاخص‌های حکمرانی متعالی بر کنترل فساد در ایران با استفاده از روش ARDL برای بازه زمانی ۱۳۹۷-۱۳۷۵ است. سوال پژوهش حاضر به این صورت است: آیا شاخص‌های حکمرانی متعالی بر کنترل فساد در ایران اثر مثبت و معناداری دارند؟ فرضیه پژوهش حاضر به این صورت است: شاخص‌های حکمرانی متعالی بر کنترل فساد در ایران اثر مثبت و معناداری دارند. ساختار مقاله به این صورت است که بعد از مقدمه، در بخش دوم به ادبیات موضوع (مبانی نظری و پیشینه تحقیق)، در بخش سوم به روش‌شناسی، در بخش چهارم به نتایج روش‌شناسی و در بخش پنجم به نتیجه‌گیری و پیشنهادات پرداخته می‌شود.

۲- ادبیات موضوع

در این بخش به بررسی مبانی نظری و پیشینه‌ی پژوهش در ارتباط با حکمرانی متعالی و کنترل فساد پرداخته می‌شود.

۲-۱ مبانی نظری

۲-۱-۱ حکمرانی متعالی

حکمرانی متعالی می‌تواند با ارائه خدمات عمومی به شیوه‌ای کارآمد، مشارکت بیشتر به گروه‌های خاصی در جمعیت مانند فقرا و اقلیت‌ها، تقریب زده شود، تضمین این که شهروندان فرصت کنترل و توازن در دولت، ایجاد و اجرای ضوابط برای حمایت از شهروندان و اموال آن‌ها و وجود نظام‌های مستقل قضایی را دارند (Grindle, 2004).

حکمرانی متعالی دارای یک اصطلاح گسترده‌ای است، و در این رابطه، یافتن تعریفی منحصر به فرد دشوار است. دو بعد برای واجد شرایط بودن حکمرانی به عنوان متعالی یا بد وجود دارد: ظرفیت دولت و خودمختاری، هر دو مکمل یکدیگر هستند، به این معنا که زمانی که دولت توانایی بیشتری دارد، برای مثال از طریق جمع‌آوری مالیات، باید استقلال بیشتری وجود داشته باشد، زیرا کارمندان قادر به انجام امور خوب بدون آموزش با جزییات زیادی هستند. با این حال، در حالت‌های با قابلیت کم‌تر، تفکیک‌پذیری کم‌تر و مقررات بیشتر مطلوب

است (Fukuyama, 2013). از آنجا که دولت‌ها اهدافی مانند ارائه کالاهای عمومی به شهروندان خود را انجام می‌دهند، هیچ راه بهتری برای فکر کردن درباره حکمرانی متعالی به جز از طریق تولید وجود ندارد، که دقیقاً همان چیزی است که شهروندان خواستار آن هستند، مانند امنیت، بهداشت، آموزش، آب، اجرای قراردادهای، حفاظت از محیط‌زیست و توانایی آن‌ها برای رای دادن و پرداخت دستمزد عادلانه (Rotberg, 2014).

۲-۱-۲ شاخص‌های حکمرانی متعالی

بانک جهانی، حکمرانی متعالی را بر اساس شش ویژگی زیر تعریف می‌کند:

۲-۱-۲-۱ حق اظهار نظر و پاسخگویی

دولت اگر سیاستی اجرا کند که بر مردم تاثیر بگذارد، مردم بتوانند دولت را مورد سوال و بازخواست قرار دهند (World Bank Institute 2018). نهادها و فرآیندها باید در خدمت تمام ذینفعان باشند (Carcaba and et al, 2017).

کلیه تصمیم‌گیرندگان، خود را مسول در برابر عموم مردم و ذینفعان نهادی بدانند (Faisal and Jafri, 2017).

۲-۱-۲-۲ ثبات سیاسی و مقابله با خشونت

این شاخص به میزان ثبات رژیم حاکم و رهبران آن، درجه احتمال تداوم حیات مؤثر دولت و تداوم سیاست‌های جاری در صورت مرگ و میر یا تغییر رهبران و دولت مردان فعلی می‌پردازد (World Bank Institute, 2018).

۲-۱-۲-۳ اثربخشی دولت

بیانگر کارآمدی دولت در انجام وظایف محوله است که شامل مقولات ذهنی همچون کیفیت تهیه و تدارک خدمات عمومی یا کیفیت نظام اداری، صلاحیت و شایستگی کارگزاران و استقلال خدمات همگانی از فشارهای سیاسی می‌باشد (World Bank Institute, 2018).

فرایندها و نهادها باید عواملی را که باعث رفع نیازها می‌شوند، ایجاد کنند و بهترین منابع ممکن را استفاده کنند (Carcaba and et al, 2017).

نهادهای عمومی باید اهداف مورد نظر را (ایجاد توسعه با حداقل هزینه) برآورده کنند (Faisal and Jafri, 2017).

۲-۱-۲-۴ کیفیت مقررات

بر روی سیاست‌های ناسازگار با بازار تمرکز دارد (World Bank Institute, 2018).

۲-۱-۲-۵ قانون‌مداری

میزان احترام عملی که دولت مردان و شهروندان کشور برای نهادهایی قائل هستند که با هدف وضع و اجرای قانون و حل اختلاف ایجاد شده‌اند (World Bank Institute, 2018).

چارچوب قانونی باید منصفانه و بی‌طرفانه اجرا شود (Carcaba and et al, 2017).

عملکردهای قوه قضاییه به طور بی‌طرفانه و احترام به حقوق بشر باشد (Faisal and Jafri, 2017).

۲-۱-۲-۶ کنترل فساد

جلوگیری از استفاده از قدرت و امکانات عمومی در جهت منافع شخصی است (World Bank Institute, 2018).

۲-۱-۲-۷ فساد

از آنجا که فساد پدیده‌ای پیچیده و چند وجهی است، این اصطلاح از جهات مختلفی تعریف می‌شود. طبق فرهنگ لغت آکسفورد کانادایی ۱۹۹۸ کلمه فساد به معنای: "استفاده از اقدامات فاسد، به ویژه رشوه یا کلاهبرداری" است. ساده‌ترین و متعارف‌ترین تعریف این است: "سوء استفاده از مقامات دولتی برای منافع شخصی" (Kaufmann and Vicente, 2011).

در تعریف دیگری فساد از منظر رفتارها به این شرح تعریف می‌شود: "رفتاری که از وظایف رسمی یک نقش عمومی (انتخابی یا انتصابی) به

دلیل منافع شخصی (شخصی، روابط خانوادگی نزدیک و ...) به منظور دستیابی به سود و ثروت منحرف می‌شود" (Faisal and Jafri, 2017).

مؤلفه هنجاری فساد شامل رفتاری غیر اخلاقی و غیر قانونی مقامات دولتی است. در حالی که مؤلفه تبعیض شامل انحراف از قوانینی است

که برای حفظ منافع عمومی تنظیم شده است (Khan, 1996). "یک عمل فاسد، ارائه، دادن، دریافت یا درخواست مستقیم یا غیرمستقیم هر چیزی برای تأثیرگذاری بر عملکرد نادرست یک طرف دیگر است"

(International Financial Institutions Anti-Corruption Task Force, 2006).

۲-۱-۲-۸ عوامل فعال کننده فساد

عواملی که باعث ایجاد و فعال شدن فساد می‌شود عبارتند از (Dimant and Tosato, 2017):

- ۱) دولت دارای حقانیت ضعیفی است و رهبران در سطح ملی در ارتقای منافع عمومی نقشی ندارند؛
- ۲) قوانین و مقررات مربوط به عملکرد بخش دولتی، غیر موجود یا ضعیف اجرا شده‌اند؛
- ۳) اشتغال بخش عمومی مغایر با معیارهای شایستگی است، دستمزدها پایین هستند و اختلافات عمده قومی و گروهی نیز وجود دارد؛
- ۴) مکانیزم‌های پاسخگویی دولت ناکارآمد هستند؛
- ۵) سازمان‌های غیردولتی، رسانه‌ها، جامعه مدنی و بخش خصوصی فاقد ظرفیت و اراده برای ابراز خواستار شفافیت و پاسخگویی دولت هستند.

۲-۱-۵ اشکال مختلف فساد

رفتار فاسد در مدیریت عمومی در دو دسته گسترده مشاهده می‌شود: فساد بزرگ و خرد. هر دو در واقع اقداماتی نادرست هستند اما از نظر میزان سوءاستفاده از پول، سطح یک مقام دولتی که مرتکب فساد زیاد یا کم می‌شود متفاوت از یکدیگر هستند. اشکال مختلف فساد عبارتند از (United Nations, 2004):

رشوه چه به صورت پول باشد و چه غیر پولی، آن را در ازای دور زدن قانون برای سود و حمایت از منافع پرداخت کننده، پیشنهاد یا دریافت می‌کنند.

اختلاس عبارت است از سرقت منابع توسط کارمندان که به آنها امکان مدیریت این منابع را به روشی از پیش برنامه‌ریزی شده می‌دهد. اگر چه اختلاس از دیدگاه کاملاً حقوقی بخشی از فساد نیست، اما یک مفهوم مرتبط است، بنابراین با یک درک گسترده‌تر به خوبی متناسب است، بخصوص وقتی چنین جرائم جدی توسط مقامات دولتی مرتکب شده باشد.

تقلب یک فعالیت مجرمانه با ماهیت اقتصادی است که شامل نوعی فریب و فریبکاری است. کلاهبرداری شامل تقلب یا تحریف حقایق و افکار توسط کارمندان دولتی، سیاستمداران و عموم مردم در تلاش برای استخراج سود ناعادلانه بزرگ است. تقلب وقتی مرتکب می‌شود که یک مقام مسئول اجرای دستورات یا وظایفی را که از طرف مقامات بالاتر تعیین شده است، برای پیشبرد منافع شخصی خود، اطلاعات غلط ایجاد می‌کند.

اخاذی با استفاده از تهدیدها، اجبار یا خشونت برای وادار کردن فرد یا گروهی برای انجام کارهای غیر اخلاقی و غیر قانونی است.

۲-۱-۶ پیامدهای فساد

بسیاری از مطالعات تجربی شواهد قدرتمندی را در مورد هزینه‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و زیست محیطی فساد ارائه داده‌اند. ثابت شده است که فساد باعث کاهش سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی می‌شود، نرخ رشد تولید ناخالص داخلی را کاهش می‌دهد، تجارت را مختل می‌کند، باعث ایجاد تحریف در ترکیب و بزرگی دولت می‌شود، سیستم‌های بانکی و مالی را مختل می‌کند و به مبادلات مخفیانه در اقتصاد زیرزمینی قدرت می‌بخشد (Cartier-Bresson, 2000, Dančíková, 2012, Dimant and Tosato, 2017, Mauro, 1998, Klitgaard, 1988).

۲-۱-۷ حکمرانی متعالی و فساد

در حکمرانی متعالی، فساد در حداقل میزان خود است. حکمرانی متعالی پاسخگوی نیازهای حال و آینده است. رسیدن به حکمرانی متعالی منوط به مبارزه با فساد، حاکمیت قانون، بهبود کارایی و پاسخگویی بخش دولتی است. فساد گذشته از آنکه از نظر اخلاقی ناپسند است، به علت اینکه سبب بروز بسیاری از ناکارآمدی‌ها و دشواری‌ها برای تحول و توسعه اقتصادی می‌شود، به کانون توجه بسیاری از اقتصاددانان تبدیل شده است. فساد، تعریف محدودتر حکمرانی بد است؛ یعنی سوء استفاده از قدرت یا امکانات عمومی در جهت منافع خصوصی. محیط با حکمرانی بد، انگیزه و فرصت‌های بیشتری برای وقوع فساد فراهم می‌سازد. در مجموع، الگوی حکمرانی متعالی به تعریف نقش دولت، ویژگی‌های دولت اثربخش و تعامل آن با سایر بخش‌ها می‌پردازد و در این راستا نظامی را تعریف می‌کند که در کاهش فساد و بهبود سلامت اداری مؤثر است (فدایی و همکاران، ۱۳۹۶).

امروزه در کنار بحث حکمرانی متعالی، بحث کیفیت حکومت نیز مطرح است. در کیفیت حکومت، صحبت از قابلیت احترام، بی‌طرفی، فقدان فساد، شایستگی و عقلانیت در نهادهای حکومتی است. اثربخشی و پایداری دولت در بخش رشد اقتصادی، حفاظت از محیط زیست، رفاه اجتماعی، پژوهش و آموزش، همه به وجود نهادهای دولتی با کیفیت بالا وابسته‌اند، چرا که حمایت‌های گسترده‌ی عمومی از سیاست‌ها، از درک شهروندان از کیفیت فعالیت اجرایی نهادهای مسئول حاصل می‌شود (Rothstein and Holmberg, 2006).

۲-۲ پیشینه تحقیق

۲-۲-۱ پیشینه داخلی

قلی‌پور [۱۳۸۴]، در پژوهشی به بررسی رابطه‌ی الگوی حکمرانی متعالی و فساد اداری پرداخت. وی الگوی حکمرانی متعالی را به عنوان الگویی نوین در جهت کاهش فساد و افزایش فساد اداری معرفی می‌کند و به تبیین رابطه‌ی بین الگوی یاد شده و فساد اداری پرداخت. دولتی و همکاران [۱۳۹۲]، به بررسی حکمرانی متعالی و کنترل فساد در ایران و سایر کشورها پرداختند. نتایج بدست آمده نشان دهنده‌ی جایگاه مطلوبی برای ایران در شاخص مذکور نبوده و با گذشت زمان نیز این شاخص بهبود نیافته است. این در حالی است که معیار کنترل فساد نیز برای ایران به شدت کاهش یافته و این موضوع ایران را در گروه کشورهای با کنترل فساد اندک قرار داده است.

مرادی و همکاران [۱۳۹۶]، در تحقیقی به بررسی ارتباط میان شاخص‌های حکمرانی متعالی بر کنترل فساد برای بازه‌ی زمانی ۲۰۱۵-۲۰۰۴ بین کشورهای خاورمیانه و جنوب شرقی آسیا با استفاده از روش panel var پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد که متغیر کیفیت قوانین و مقررات رابطه مثبت و معنادار و متغیر کارایی و اثربخشی دولت رابطه منفی معناداری بر کنترل فساد در کشورهای خاورمیانه دارد، در حالی که متغیرهای ثبات سیاسی، حاکمیت قانون و حق اظهارنظر و پاسخگویی در کشورهای شرق و جنوب شرق آسیا تاثیر مثبت و معناداری بر کنترل فساد دارد.

فدایی و همکاران [۱۳۹۶]، در پژوهشی به بررسی تاثیر شاخص‌های حکمرانی متعالی و اندازه دولت بر شاخص فساد در کشورهای گروه بریکس و ایران با استفاده از روش GMM طی سال‌های ۲۰۱۶-۲۰۱۲ پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد که در ارتباط با کانال‌های اثرگذاری مشخص شد که شاخص کیفیت قوانین با ضریب ۲.۴ بیشترین تأثیر را بر کاهش فساد داشته و شاخص اثربخشی دولت با ضریب ۰.۱/ دارای کمترین تأثیر است؛ همچنین افزایش شاخص‌های اندازه دولت و تورم به افزایش میزان فساد منجر خواهد شد. افزایش شهرنشینی نیز نوعی پرسش‌گری ایجاد می‌کند و نظارت را افزایش می‌دهد که در نهایت به کاهش فساد منجر می‌شود.

۲-۲-۲ پیشینه خارجی

مونتینولا و جک من [۲۰۰۲]، به بررسی اثر رقابت سیاسی بر فساد برای سال ۲۰۰۹ پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد که رقابت سیاسی بر فساد اثرگذار است؛ اما این تأثیر غیرخطی است. فساد در کشورهای دیکتاتوری نسبت به کشورهای دموکراتیک کمتر است. در کشورهایی که درآمد پایین است، فساد در میان کارمندان دولت فراگیرتر است.

بیلگر و گوئل [به نقل از فدایی و همکاران، ۱۳۹۶]، به بررسی اثر اندازه دولت و آزادی بر فساد برای ۹۹ کشور دنیا برای بازه‌ی زمانی ۲۰۰۳-۲۰۰۱ با استفاده از روش رگرسیون کوانتایل پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد که میان فاسدترین کشورها، اندازه دولت و آزادی بیشتر اقتصادی، تأثیری بر کاهش فساد ندارد؛ اما وجود دموکراسی بیشتر باعث کاهش فساد می‌شود.

ژوماش [۲۰۱۴]، در مطالعه‌ای به ارتباط بین کیفیت حکومت، مقدار هزینه‌های عمومی و تاثیر توسعه اقتصادی بر فساد اداری و رشد اقتصادی پرداخت. نتایج تحقیق نشان داد که اثر متقابل بین فساد اداری و حکومت‌داری، کارایی هزینه‌های دولت را شکل می‌دهد که به نوبه‌ی خود بر رشد فساد تاثیرگذار است. به طور خاص، فساد، کارایی اقتصادی را بهبود می‌بخشد، تنها زمانی که اندازه‌ی دولت بالاتر از سطح مطلوب است، همچنین نتایج نشان داد که بروز فساد با افزایش توسعه اقتصادی کاهش می‌یابد، زیرا در این شرایط، نرخ دستمزد افزایش می‌یابد که منجر به افزایش هزینه‌های اجاره خصوصی می‌گردد.

۳- روش‌شناسی

۳-۱ روش خود توضیح برداری با وقفه‌های گسترده^۱

روش‌هایی مانند انگل-گرنجر به دلیل اینکه واکنش‌های کوتاه‌مدت بین متغیرها را در نظر نمی‌گیرند اعتبار لازم را ندارند. از این رو الگوهایی که پویایی کوتاه‌مدت را در خود داشته باشند و منجر به برآورد ضرایب دقیق‌تری از الگو شوند، مورد توجه قرار می‌گیرند. به طور کلی الگوی پویا، الگویی است که در آن وقفه‌های متغیرها، همانند رابطه زیر وارد شوند:

$$Y_t = \alpha X_t + \beta X_{t-1} + \delta Y_{t-1} + u_t$$

برای کاهش تورش مربوط به برآورد ضرایب الگو در نمونه‌های کوچک بهتر است تا حد امکان از الگویی استفاده شود که تعداد وقفه‌های زیادی را برای متغیرها، در نظر بگیرد.

1. Auto regressive Distributed Lag Model (ARDL)

$$\phi(L, P)Y_t = \sum_{i=1}^k b_i(L, q_i)X_{it} + c'w_t + u_t$$

الگوی فوق یک الگوی خودتوضیح با وقفه‌های گسترده (ARDL) نام دارد که در آن داریم:

$$\phi(L, P) = 1 - \phi_1 L - \phi_2 L^2 - \dots - \alpha_p L^p$$

$$b_i(L, q_i) = b_{i0} + b_{i1}L + b_{i2}L^2 + \dots + b_{iq}L^q$$

L عملگر وقفه، w برداری از متغیرهای ثابت مثل عرض از مبدأ، متغیرهای مجازی، روند زمانی یا متغیرهای برون‌زای با وقفه ثابت است. m حداکثر وقفه است که توسط محقق تعیین می‌شود و k نیز تعداد متغیرهای توضیحی است.

در مرحله بعد با استفاده از یکی از معیارهای آکاییک (AIC)^۱، شوارز-بیزین (SBC)^۲ یا حنان-کویین (HQC)^۳ یکی از معادلات انتخاب می‌شود. معمولاً در نمونه‌های کمتر از ۱۰۰، برای اینکه درجه آزادی زیادی از بین نرود از معیار شوارتز-بیزین استفاده می‌شود. برای محاسبه ضرایب بلندمدت مدل از همان مدل پویا استفاده می‌شود. ضرایب بلندمدت مربوط به متغیرهای x از این رابطه به دست می‌آیند (Nkoro and Kelvin Uko, 2016).

$$\theta_i = \frac{\hat{b}_i(1, q_i)}{1 - \hat{\phi}(1, P)} = \frac{\hat{b}_{i0} + \hat{b}_{i1} + \hat{b}_{i2} + \dots + \hat{b}_{iq}}{1 - \hat{\alpha}_1 - \hat{\alpha}_2 - \hat{\alpha}_3 - \dots - \hat{\alpha}_p}$$

حال برای بررسی این که رابطه بلندمدت حاصل از این روش، کاذب نیست، دو ورش وجود دارد: در روش اول فرضیه زیر مورد آزمون قرار می‌گیرد:

$$H_0: \sum_{i=1}^P \phi_i - 1 \geq 0$$

$$H_a: \sum_{i=1}^P \phi_i - 1 < 0$$

فرضیه صفر بیانگر عدم وجود هم‌جمع‌ی یا رابطه بلندمدت است، چون شرط آن که رابطه پویای کوتاه‌مدت به سمت تعادل بلندمدت گرایش یابد، آن است که مجموع ضرایب کمتر از یک باشد. برای انجام آزمون مورد نظر باید عدد یک از مجموع ضرایب با وقفه متغیر وابسته کسر و بر مجموع انحراف معیار ضرایب تقسیم شود.

$$t = \frac{\sum_{i=1}^P \hat{\phi}_i - 1}{\sum_{i=1}^P S_{\hat{\phi}_i}}$$

اگر قدر مطلق t به دست آمده از قدر مطلق مقادیر بحرانی ارایه شده توسط بنرجی، دولادو و مستر^۴ بزرگتر باشد، فرضیه صفر رد شده و وجود رابطه بلندمدت پذیرفته می‌شود.

روش دوم، استفاده از رویکرد بوندز تست است.

۳-۱-۱ رویکرد بوندز تست^۵

اگر فرض کنیم β_i و μ ضرایب بلندمدت باشند، فرضیه $H_0: \mu = \beta_1 = \beta_2 = \dots = \beta_i = 0$ آن به صورت $H_0: \mu = \beta_1 = \beta_2 = \dots = \beta_i = 0$ (عدم وجود رابطه بلندمدت) در مقابل فرضیه $H_1: \mu \neq \beta_1 \neq \beta_2 \neq \dots \neq \beta_i \neq 0$ (وجود رابطه بلندمدت) بررسی می‌شود. رویکرد بوندز تست یک روش تلفیقی برای بررسی وجود روابط بلندمدت بین متغیرهاست. این روش نسبتاً جدید دارای مزایای نسبتاً فراوانی نسبت به دیگر روش‌هاست. در مرحله اول صرف نظر از اینکه سری مورد نظر $I(0)$ یا $I(1)$ است استفاده می‌شود؛ دوم اینکه مدل تصحیح خطای نامحدود (UECM) می‌تواند از رویکرد بوندز تست

1. Akaike
2. Schwarz Bayesian
3. Hannan - Quinn
4. Benerjee, Dolado, and Mestre
5. bounds testing

ARDL با استفاده از یک تبدیل خطی ساده ایجاد شود؛ سوم اینکه این مدل پویایی‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت را نشان می‌دهد؛ چهارم نتایج تجربی نشان می‌دهد که این رویکرد نتایج را برای نمونه‌های کوچک فراهم می‌آورد (Belloumi, 2013). در این تحقیق از روش دوم یعنی رویکرد بوندز تست برای بررسی وجود رابطه بلندمدت استفاده شده است.

۳-۱-۲ روش تصحیح خطا^۱

از ساز و کار تصحیح خطا (ECM) برای اولین بار فیلیپس (۱۹۵۷) استفاده کرد و سپس بوسیله انگل و گرنجر برای تصحیح نبود تعادل به کار گرفته شد. به تعبیر فیلیپس مدل‌های تصحیح خطا یک شیوه تعدیل ابزار سیاستی به منظور نزدیک کردن متغیر هدف به مقدار مطلوب آن می‌باشد. دلیل اصلی استفاده از الگوهای تصحیح خطا، وجود همجمعی بین مجموعه‌ای از متغیرهای اقتصادی است (تشکینی، ۱۳۹۶). وجود همجمعی بین مجموعه‌ای از متغیرهای اقتصادی مبنای آماری استفاده از الگوهای تصحیح خطا (ECM) را فراهم می‌آورد. این الگوها در کارهای تجربی از شهرت فزاینده‌ای برخوردار شده‌اند. عمده‌ترین دلیل شهرت این الگوها آن است که نوسانات کوتاه‌مدت متغیرها را به مقادیر بلندمدت آن‌ها ارتباط می‌دهد. این مدل‌ها در واقع نوعی از مدل‌های تعدیل جزئی‌اند که در آن‌ها با وارد کردن پسماند مانا از یک رابطه بلندمدت، نیروهای موثر در کوتاه‌مدت و سرعت نزدیک شدن به مقدار تعادلی بلندمدت اندازه‌گیری می‌شوند. به عبارتی دیگر، الگوی تصحیح خطا بیانگر این مطلب است که تغییرات متغیر وابسته تابعی از انحراف رابطه تعادلی بلندمدت (که توسط جزء تصحیح خطا بیان می‌شود) و تغییرات سایر متغیرهای توضیحی است (تشکینی، ۱۳۹۶).

الگوی تصحیح خطا که رفتار کوتاه‌مدت و بلندمدت دو متغیر را به هم مربوط می‌سازد، شامل دو مرحله است:

مرحله اول شامل برآورد یک رابطه بلندمدت و حصول اطمینان از کاذب نبودن آن است. بنابراین باید رابطه همجمعی زیر تخمین زده شود:

$$Y_t = \beta_0 + \sum_{j=1}^n \beta_j X_{jt} + \varepsilon_t$$

سپس جمله خطای رابطه زیر را به عنوان خطای تعادلی برآورد می‌کنیم:

$$\varepsilon_t = Y_t - \beta_0 - \sum_{j=1}^n \beta_j X_{jt}$$

در مرحله دوم، وقفه پسماند رابطه بلندمدت را به عنوان ضریب تصحیح خطا در نظر گرفته و برای پیوند دادن رفتار کوتاه‌مدت Y_t با مقدار

تعادلی بلندمدت آن مورد استفاده قرار می‌گیرد و رابطه زیر برآورد می‌شود:

$$\Delta Y_t = \alpha + \sum_{i=1}^m \beta_{i0} \Delta Y_{t-i} + \sum_{i=1}^n \beta_{i1} \Delta X_{1t} + \dots + \sum_{i=1}^r \beta_{in} \Delta X_{nt-i} + \lambda \varepsilon_{t-i} + \nu_t$$

$0 < \lambda < 1$ در رابطه فوق ε_{t-1} جمله خطای برآورد رگرسیون رابطه بلندمدت با یک وقفه زمانی است. λ در رابطه بالا ضریب تعدیل کوتاه مدت است. این ضریب نشان می‌دهد که در هر دوره کوتاه‌مدت، چند درصد از انحراف از رابطه بلندمدت تصحیح می‌شود. وقتی X_t و Y_t که هر دو همجمع از مرتبه یک $I(1)$ هستند، همجمع باشند، ε_t مربوط به رابطه جمعی از مرتبه صفر $I(0)$ یعنی مانا خواهد بود. از آنجا که ΔX_t و ΔY_t هم مانا هستند، متغیرهای الگوی تصحیح خطا (ECM) همگی $I(0)$ هستند. در نتیجه می‌توان این الگو را بدون ترس از به دست آوردن رگرسیون کاذب به روش OLS برآورد کرد و از آماره‌های t و F در آزمون الگو بهره جست (تشکینی، ۱۳۹۶).

۳-۲ آزمون ثبات

آزمون ثبات تابع کنترل فساد معمولاً به آزمون سازگاری تقریبی ضرایب رگرسیون در طول زمان مربوط می‌شود. در این تحقیق از آزمون ثبات معرفی شده توسط بروان، دوربین و ایوانز (۱۹۷۵) استفاده می‌کنیم که مبتنی بر اجزاء باقیمانده عطفی است. در مدل‌های عطفی، همبستگی اجزا اخلاص در یک دوره صفر است و آزمون ثبات، مبتنی بر خلاصه‌ی انباشته‌ی اجزای باقیمانده‌ی عطفی CUSUM است. ویژگی مهم این آزمون این است که می‌توان از آن حتی در شرایطی که نسبت به وقوع تغییر ساختاری نااطمینانی داریم استفاده کنیم. از سوی دیگر برای داده‌های سری زمانی نیز کاملاً مناسب است. فرضیه‌ی صفر در این آزمون بیان می‌کند که بردار ضرایب در هر دوره یکسان است و فرضیه‌ی دیگر حالات دیگر را بیان می‌کند.

براون و دیگران (۱۹۷۵) آزمون CUSUM را به صورت زیر پیشنهاد می‌کنند:

$$W_r = 1/\sigma + \sum_{k=1}^r (W_j)$$

اگر W_r بین حدود مرزی باشد فرضیه ثابت پذیرفته می‌شود و گفته می‌شود ضرایب تخمینی باثبات است. ولی اگر بین حدود مرزی نباشد فرضیه ثابت رد می‌شود و نتیجه می‌گیریم که ضرایب تخمینی بی‌ثبات اند (Elrasheed and et al, 2017).

۳-۳ پایایی و آزمون ریشه واحد

در مدل‌سازی اقتصادی و اقتصادسنجی، می‌بایست پایایی متغیرهای سری زمانی مورد بررسی قرار گیرد. یکی از انواع مهم داده‌های آماری مورد استفاده در تجزیه و تحلیل‌های تجربی، داده‌های سری زمانی می‌باشد، زیرا این نوع داده‌های آماری، ویژگی‌های خاصی برای پژوهشگران در اقتصادسنجی دارد. هر سری زمانی را می‌توان محصول تولید یک فرایند استوکاستیک یا تصادفی دانست و مجموعه پیوسته‌ای از داده‌ها یک تحقق واقعی از فرایند تصادفی اصلی می‌باشند. وجه تمایز و تفاوت بین فرایند استوکاستیک و تحقق واقعی آن بسیار شبیه به وجه تمایز بین جامعه و نمونه آن در داده‌های مقطعی است. همان گونه که از داده‌های نمونه برای استنباط یک جامعه استفاده می‌شود، در سری‌های زمانی نیز از تحقق واقعی برای استنباط در مورد فرایند استوکاستیک استفاده می‌شود. بر این اساس، میانگین و واریانس متغیرها در طول زمان ثابت بوده و مستقل از زمان است، اما بررسی‌هایی که از سال ۱۹۹۰ به بعد انجام شده، نشان داده است که فرض پایایی در مورد بسیاری از متغیرهای سری‌های زمانی اقتصاد کلان نادرست بوده و اغلب این متغیرها وابسته به زمان بوده و ناپایا می‌باشند. مطالعات نشان داده‌اند که در صورت عدم تحقق فرض پایایی، استفاده از آماره F و t گمراه کننده بوده و احتمال اینکه نتایج به دست آمده تنها یک رگرسیون جعلی بوده و هیچ گونه رابطه اقتصادی واقعی تعادلی نداشته باشد افزایش می‌یابد، بنابراین لازم است پایایی و ناپایایی متغیرها بررسی گردد. با توجه به اینکه در روش ARDL به اطلاعاتی در خصوص درجه پایایی متغیرها نیازمندیم، از این رو ابتدا با استفاده از روش دیکی فولر تعمیم یافته، پایایی متغیرها آزمون شده است.

۴-۳ تصریح درست مدل

با استفاده از مبانی نظری، اثر شاخص‌های حکمرانی متعالی بر کنترل فساد در ایران در چارچوب یک مدل عمومی به صورت زیر ارائه می‌شود:

$$CC = f(GE, PV, RQ, RL, VA)$$

CC: کنترل فساد

GE: کارایی و اثربخشی دولت

PV: ثبات سیاسی و عدم خشونت

RQ: کیفیت قوانین و مقررات

RL: حاکمیت قانون

VA: حق اظهار نظر و پاسخگویی

بازه زمانی تحقیق از سال ۱۳۷۵ الی ۱۳۹۷ به صورت سالانه است. داده‌های مورد استفاده تحقیق از بانک جهانی گردآوری شدند.

۴- نتایج روش‌شناسی

۴-۱ نتایج آزمون دیکی فولر تعمیم یافته

جدول ۱ نتایج آزمون دیکی فولر تعمیم یافته

نتیجه‌گیری	احتمال بدست آمده	متغیر
نامانا	.۱۵۶	CC
مانا	.۱۰۴	GE
مانا	.۱۰۰	PV
مانا در سطح ۱۰ درصد	.۱۰۸	RQ
نامانا	.۱۹۸	RL
نامانا	.۱۹۳	VA
مانا	.۱۰۴	DCC

DRL	.۰۰	مانا
DVA	.۰۱	مانا

منبع: نتایج پژوهش

همان طور که نتایج نشان می‌دهد برخی از متغیرها مانا $I(0)$ و برخی نامانا هستند که با یک بار تفاضل‌گیری مانا می‌شوند $I(1)$ ، در نتیجه شرط استفاده از آزمون ARDL وجود دارد.

۲-۴ بررسی فرضیه وجود رابطه بلندمدت (رویکرد بوندز تست)

جدول ۲ نتایج آزمون بوندز تست

k	Value	Test Statistic
۵	۳.۳۶	F-statistic
I1 Bound	I0 Bound	Significance
۲.۹۳	۱.۸۱	10%
۳.۳۴	۲.۱۴	5%
۳.۷۱	۲.۴۴	2.5%
۴.۲۱	۲.۸۲	1%

منبع: نتایج پژوهش

بر اساس این آزمون، اگر مقدار آماره F از مقدار آماره‌های I0 Bound و I1 Bound در سطح ۵ درصد یا ۱۰ درصد بیشتر باشد فرضیه صفر مبنی بر عدم وجود رابطه بلندمدت رد می‌شود و رابطه بلندمدت وجود دارد. همان طور که نتایج نشان می‌دهد، این آماره که ۳.۳۶ بدست آمده است از مقدار آماره‌های I0 Bound و I1 Bound در سطح احتمالات ۵ درصد و ۱۰ درصد بیشتر است در نتیجه فرضیه صفر رد و فرضیه یک مبنی بر وجود رابطه بلندمدت تایید می‌شود، در نتیجه شرط استفاده از آزمون ARDL وجود دارد.

۳-۴ ضرایب بلندمدت روش ARDL

جدول ۳ ضرایب بلندمدت روش ARDL

متغیر	ضریب	آماره t	احتمال
GE	۱.۵۰۶۶۷۳	۸.۱۰۴۳۰۲	.۰۰۰۰
PV	.۷۰۱۹۵۴	۵.۹۶۴۷۵۸	.۰۰۰۰
RQ	.۵۰۷۱۹۱	۱۱.۰۹۳۷۷۸	.۰۰۰۰
RL	.۸۶۲۰۸۴	۶.۱۵۷۹۶۱	.۰۰۰۰
VA	.۵۰۴۴۳۷	۸.۲۰۶۴۵۶	.۰۰۰۰

منبع: نتایج پژوهش

همان طور که نتایج نشان می‌دهد تمامی ضرایب بدست آمده با معنا و دارای علامت مورد انتظار است. اگر کارایی و اثربخشی دولت (GE) یک واحد افزایش یابد کنترل فساد ۱.۵ واحد در همان جهت افزایش می‌یابد و بهبود می‌یابد، اگر ثبات سیاسی و عدم خشونت (PV) یک واحد افزایش یابد کنترل فساد ۰.۷ واحد در همان جهت افزایش می‌یابد و بهبود می‌یابد، اگر کیفیت قوانین و مقررات (RQ) یک واحد افزایش یابد کنترل فساد ۰.۵ واحد در همان جهت افزایش می‌یابد و بهبود می‌یابد، اگر حاکمیت قانون (RL) یک واحد افزایش یابد کنترل فساد ۰.۸۶ واحد در همان جهت افزایش می‌یابد و بهبود می‌یابد و اگر حق اظهارنظر و پاسخگویی (VA) یک واحد افزایش یابد کنترل فساد ۰.۵ واحد در همان جهت افزایش می‌یابد و بهبود می‌یابد.

۴-۴ ضریب مربوط به الگوی تصحیح خطا

جدول ۴ ضریب مربوط به الگوی تصحیح خطا

متغیر	ضریب	آماره t	احتمال
ECM(-1)	-.۳۰۶۶۳۳	-۲.۶۳۱۱۸۸	.۰۲۵۱

منبع: نتایج پژوهش

بر اساس نتایج بدست آمده، ضریب $ECM(-1)$ برابر -۰.۳ است که چون منفی و قدر مطلق آن کوچکتر از واحد می‌باشد، تاییدی بر وجود رابطه بلندمدت بین متغیرهای الگو است. این مقدار ضریب، بیانگر آن است که در هر دوره، حدود $۱/۳$ از متغیر وابسته تعدیل می‌شود.

۴-۵ بررسی فروض کلاسیک

برای بررسی فرضیه نرمال بودن از آزمون نرمالیتی، برای بررسی فرضیه همبستگی سریالی از آزمون براش پاگان، برای بررسی فرضیه واریانس ناهمسانی از آزمون آرچ و برای تصریح درست مدل از آزمون رمزی استفاده شده است.

جدول ۵ نتایج فروض کلاسیک

نوع آزمون	احتمال
نرمال بودن	.۲۷
همبستگی سریالی	.۲۴
واریانس ناهمسانی	.۶۵
تصریح درست مدل	.۷۸

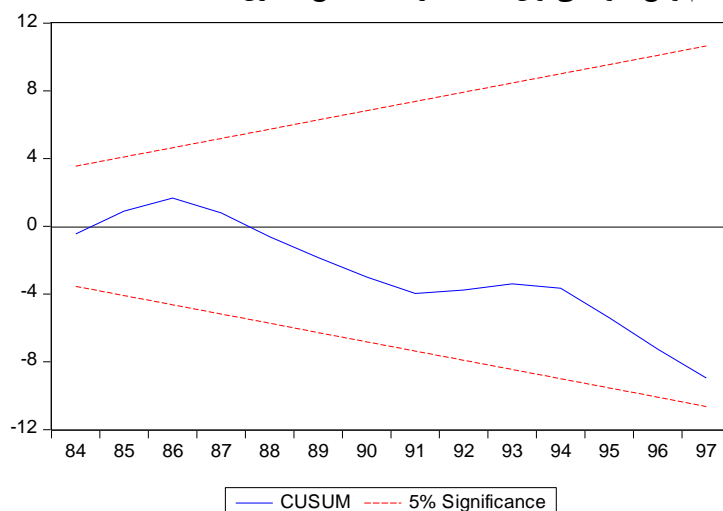
منبع: نتایج پژوهش

طبق نتایج بدست آمده، در سطح معنی‌داری ۵ درصد، فرض صفر مبنی بر عدم وجود خود همبستگی سریالی، همسانی واریانس و توزیع نرمال جملات پسماند رد نمی‌شود، یعنی جملات پسماند، فاقد همبستگی سریالی بوده، همسانی واریانس و توزیع نرمال دارند، همچنین مدل به درستی تصریح شده است.

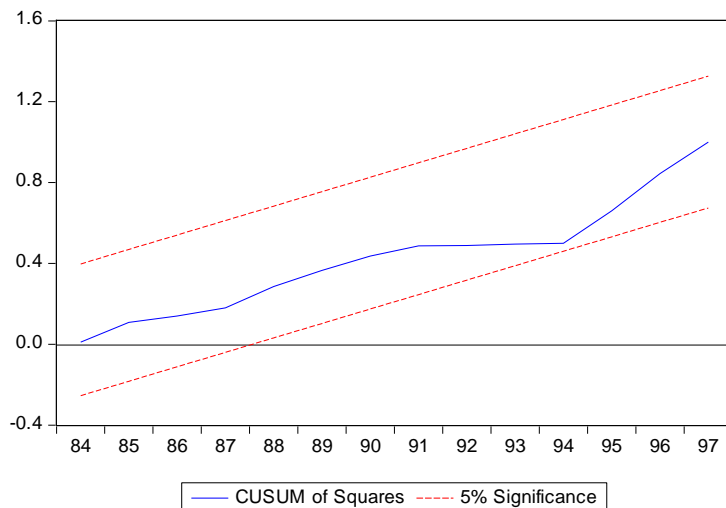
۴-۶ بررسی ثبات تابع کنترل فساد

آزمون ثبات تابع کنترل فساد معمولاً به آزمون سازگاری تقریبی ضرایب رگرسیون در طول زمان مربوط می‌شود. در این تحقیق از آزمون ثبات معرفی شده توسط بروان، دوربین و ایوانز (۱۹۷۵) استفاده می‌کنیم که مبتنی بر اجزا باقیمانده عطفی است. در مدل‌های عطفی، همبستگی اجزا اخلاص در یک دوره صفر است و آزمون ثبات، مبتنی بر خلاصه‌ی انباشته‌ی اجزای باقیمانده‌ی عطفی CUSUM و CUSUMQ است. ویژگی مهم این آزمون‌ها این است که می‌توان از آن حتی در شرایطی که نسبت به وقوع تغییر ساختاری نااطمینانی داریم استفاده کنیم. از سوی دیگر برای داده‌های سری زمانی نیز کاملاً مناسب است. فرضیه‌ی صفر در این آزمون بیان می‌کند که بردار ضرایب در هر دوره یکسان است و فرضیه‌ی دیگر حالات دیگر را بیان می‌کند.

ثبات تابع کنترل فساد را می‌توان از طریق آزمون CUSUM و CUSUMQ بر روی اجرای باقیمانده مدل تخمینی بررسی کرد. اگر مسیر حرکت آماره آزمون بین خطوط مستقیم واقع شود می‌توان نتیجه گرفت که تابع کنترل فساد باثبات است.

شکل ۱ بررسی ثبات تابع کنترل فساد با استفاده از CUSUM

شکل ۲ بررسی ثبات تابع کنترل فساد با استفاده از CUSUMQ

از آنجایی که مسیر حرکت بین خطوط مستقیم قرار دارد در نتیجه تابع کنترل فساد باثبات است.

۵- نتیجه‌گیری و پیشنهادات

هر چند فساد یکی از نشانه‌های کلیدی ضعف بنیادین نهادی است، اما حکمرانی باید در بستری گسترده‌تر از مبارزه با فساد فهمیده شود. حکمرانی و فساد باید به دقت و به گونه‌ای تحلیلی و تجربی فهمیده شوند. حکمرانی بد، سیاست‌گذاری و تخصیص عوامل تولید را مختل می‌کند و این امر نیز به نوبه خود باعث کندی رشد درآمد و رفاه و افزایش فقر می‌شود. با توجه به اهمیت کنترل فساد در ایران، در این پژوهش اثر مولفه‌های حکمرانی متعالی (کارایی و اثربخشی دولت، حاکمیت قانون، ثبات سیاسی و عدم خشونت، کیفیت قوانین و مقررات و حق اظهارنظر و پاسخگویی) بر کنترل فساد مورد بررسی قرار گرفت. بعد از تعیین درجه همجعی متغیرها و وجود رابطه بلندمدت بین متغیرها، به تخمین شاخص‌های حکمرانی متعالی بر کنترل فساد ایران برای بازه زمانی ۱۳۷۵-۱۳۹۷ با استفاده از روش ARDL پرداخته شد. نتایج تحقیق نشان داد که اثر شاخص‌های حکمرانی متعالی بر کنترل فساد، مثبت و معنادار است. همچنین نمودارهای CUSUM و CUSUMQ نشان دادند که تابع کنترل فساد باثبات است.

در انتها برای جلوگیری از فساد می‌توان موارد زیر را پیشنهاد داد:

- ۱) آموزش افراد به خصوص دانش‌آموزان در مدارس، جهت آشنایی هر چه بهتر با فساد در تمام ابعاد؛
- ۲) اطمینان حاصل شود که حقوق کارمندان دولت کمتر از دستمزدی که اگر در بخش خصوصی دریافت می‌کردند نباشد؛
- ۳) تقویت و تسریع روند قضایی در مبارزه با فساد؛
- ۴) استقلال سازمان‌های ضد فساد به گونه‌ای که مقامات توانایی مانع یا مجازات متخلفان را داشته باشند؛
- ۵) گزارش‌های تحقیقاتی با افشای رسوایی‌های فساد، مشروط بر این که این گزارش‌ها از پشتوانه قضایی برخوردار باشند، که باعث ایجاد شفافیت می‌شوند.

منابع

- [۱] تشکینی، احمد (۱۳۹۶). اقتصادسنجی کاربردی به کمک Microfit، موسسه فرهنگی دیباگران، تهران.
- [۲] دولتی، علی، درویشی، فرزاد و لطفی، عزت الله (۱۳۹۲). حکمرانی خوب و کنترل فساد در ایران و سایر کشورها، فصلنامه‌ی دانش انتظامی ایران، ۲ (۷): ۶۸-۴۷.
- [۳] فدایی، مهدی، قلی‌پور مقدم، فرید و غفاری، سعید (۱۳۹۶). بررسی تاثیر شاخص‌های حکمرانی خوب و اندازه دولت بر شاخص فساد در کشورهای گروه بریکس و ایران، چشم‌انداز مدیریت دولتی، شماره ۳۲، ص ص ۸۸-۶۵.
- [۴] مرادی، ابراهیم، رهنما، علی و حیدریان، سمیرا (۱۳۹۶). تاثیر شاخص‌های حکمرانی خوب بر کنترل فساد (مطالعه‌ی موردی: کشورهای خاورمیانه و جنوب شرق آسیا، فصلنامه‌ی اقتصاد مقداری (بررسی‌های اقتصادی سابق)، دوره‌ی ۱۴، شماره‌ی ۴، ص ص ۱۸۲-۱۵۱.
- [۵] قلی‌پور، رحمت الله (۱۳۸۴). تحلیل رابطه‌ی الگوی حکمرانی خوب و فساد اداری، فصلنامه‌ی فرهنگ و مدیریت، ۳ (۱۰): ص ص ۱۲۷-۱۰۳.
- [6] Belloumi, M. (2013). The relationship between Trade, FDI and Economic growth in Tunisia: An application of autoregressive distributed lag model. *Economic Systems*, Volume 38, Issue 2, June 2014, Pages 269-287.
- [7] Carcaba, A, Gonzalez, E, Ventura, J and Arrondo, R. (2017). How Does Good Governance Relate to Quality of Life?. *Sustainability* 2017, 9, 631; doi:10.3390/su9040631.
- [8] Cartier-Bresson, J. (2000). Economics of corruption. Organisation for Economic Cooperation and Development. The OECD Observer, (220), 25.
- [9] Dančíková, Z. (2012). Costs of Corruption. Transparency International Slovakia.
- [10] Dimant, E., and Tosato, G. (2017). Causes And Effects Of Corruption: What Has Past Decade's Empirical Research Taught Us? A Survey, *Journal of Economic Surveys*.
- [11] Dzhumasev, R. (2014). Corruption and growth: The role of governance, public spending, and economic development. *Economic Modeling*, 37: 202-215.
- [12] Elrasheed, s, Abdullah, H and Dahalan, J. (2017). Monetary uncertainty and demand for money stability in nigeria: An autoregressive distributed lag approach. *International Journal of economics and financial Issues* 7(1), pp, 601-607.
- [13] Fukuyama, F. (2013). What Is Governance?. Center for Global Development, Working paper 314.
- [14] Faisal, F and Jafri ,A.R. (2017). Corruption as a source of failure of good governance and management in pakistan: proposed remedial measures. *JPUHS*, Vol.30, No.1.
- [15] Grindle, M. (2004). Good Enough Governance: Poverty Reduction and Reform in Developing Countries. *Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions*, 17 (4): 525-48.
- [16] International Financial Institutions Anti-Corruption Task Force. (2006). Report on Uniform Framework For Preventing And Combating Fraud And Corruption, Available at <https://siteresources.worldbank.org/.../FinalIFITaskForceFramework&Gdlines.pdf>.
- [17] Kaufmann, D., and Vicente, P. C. (2011). Legal corruption. *Economics & Politics*, 23(2), 195-219.
- [18] Khan, M. (1996). The efficiency implications of corruption. *Journal of International Development*. 8(5), 683-696.
- [19] Klitgaard, R. (1988) *Controlling Corruption* University of California Press.
- [20] Mauro, P. (1998). Corruption: Causes, Consequences and Agenda For Further Research, *Finance & Development*, 11-14.
- [21] Montinola, G., and Jackman, R. W. (2002). Sources of corruption: a cross country study. *British Journal of Political Science*, 32, 147-170.
- [22] Nkoro, E and Kelvin Uko, A. (2016). Autoregressive Distributed Lag (ARDL) cointegration technique: application and

interpretation. *Journal of Statistical and Econometric Methods*, vol.5, no.4, 2016, 63-91.

[23] Olken, B. A., and Pande, R. (2012). Corruption in developing countries. *Annu. Rev. Econ.*, 4(1), 479-509.

[24] Rotberg, R. (2014). Good Governance Means Performance and Results, *Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions*. 27 (3): 511–518.

[25] Rothstein, B and Holmberg, S. (2006). A research Application to the Bank of Sweden Tercentenary Foundation. The Quality of Government Institute.

[26] Santiso, C. (2001). Good Governance and Aid Effectiveness: The World Bank and Conditionality. *Georget. Public Policy Rev*, 7, 1–22.

[27] United Nations. (2004). Practical Anti-Corruption Measures For Prosecutors and Investigators. Available at <https://www.unodc.org/pdf/crime/corruption/Handbook.pdf>.

[28] World Bank Institute. (2018). Governance data: Web-interactive inventory of datasets and empirical tools. Washington, DC. Available at: <http://www.worldbank.org/wbi/governance/govdatasets/index.html>.

[29] Zouridis, S and Steur, B. (2017). Beyond good governance The case of the Netherlands, Draft paper prepared for the EGPA conference 2017 in Milan.